

dla czytelnika sposób stanowiło niemałe wyzwanie. W mojej ocenie autorka podołała mu, stosując proste metody, jak choćby porządkowanie treści penitencjałów poprzez zestawianie ich w odpowiednich tabelach. Praca rzuca światło na wiele ważnych obszarów, rzadko dotąd analizowanych przez pryzmat ksiąg pokutnych. Uwzględnienie tego typu źródeł z pewnością stanowić może klucz do otwarcia nowych ścieżek badawczych.

Jakub Bakiera
Uniwersytet Warszawski
Instytut Historyczny
ORCID: 0000-0002-4873-5247

Iza Biezuńska, *Studien zur rechtlichen und gesellschaftlichen Stellung der griechischen Frau im griechisch-römischen Ägypten*, UVK Verlagsgesellschaft mbH, Konstanz 2019, ss. 80

Profesor Iza Biezuńska-Małowist (1917–1995) otrzymała dyplom magistra filozofii w zakresie historii w 1938 r. na podstawie pracy „Emancypacja kobiety greckiej w świetle źródeł papirusowych”, napisanej pod kierunkiem docenta prywatnego Uniwersytetu Warszawskiego Zdzisława Zmigrydera-Konopki, a przedłożonej na seminarium Tadeusza Wałka-Czerneckiego. Praca ta stała się podstawą wydanej w roku następnym we Lwowie książki *Études sur la condition juridique et la sociale de la femme grècque en Égypte* (seria Hermaion, fasc. 4). Iza Biezuńska otrzymała autorskie egzemplarze latem 1939 r. i zdążyła niektóre z nich wysłać „w świat”. Wkrótce w wyniku zawieruchy wojennej niemal cały nakład uległ zniszczeniu. Książka zdołała jednak trafić do Włoch, gdzie ukazała się jej pierwsza recenzja, opublikowana przez Pietro Ciapessoniego w czasopiśmie „Athenaeum”, w tomie wydanym w styczniu 1940 r.¹ Natomiast w pierwszym numerze „The Journal of Juristic Papyrology”, który ukazał się w Nowym Jorku w roku 1946, Rafał Taubenschlag mógł odnotować jedynie fakt wydania książki² z uwagą, że jest ona niedostępna (*not available*). Obecnie w bibliotekach i zbiorach prywatnych zachowały się nieliczne egzemplarze wydania z 1939 r. Losy pierwszej książki Izy Biezuńskiej są znamienne zarówno dla wojennej biografii autorki, jak i historii kraju, w którym książka ta się ukazała.

Po niemal osiemdziesięciu latach od pierwszego wydania pracy jej niemiecki przekład, dokonany z francuskiego oryginału przez Wolfganga Schullera, opublikowano w serii XENIA. Konstanzer Althistorische Vorträge und Forschungen (Heft 51). Otrzymaliśmy tłumaczenie niezmienionej wersji książki — zgodnie z życzeniem samej autorki — z zachowaniem dedykacji dla Zmigrydera-Konopki, uniwersyteckiego mistrza Izy Biezuńskiej, i przedmowy zawierającej podziękowania dla Wałka-Czerneckiego oraz Polskiego Stowarzyszenia

¹ CIAPESSONI 1940.

² „The Journal of Juristic Papyrology”, I, 1946, s. 94.

Kobiet z Wyższym Wykształceniem za przyznanie nagrody w wysokości 300 zł, która umożliwiła sfinansowanie wydania. Na końcu obecnej edycji (s. 71–78) dodano jedynie uzupełniającą bibliografię na temat kobiet w Egipcie grecko-rzymskim, konieczną z uwagi na rozwój badań w następnych dekadach (zestawił ją Klaus Maresch), oraz krótkie posłowie pochodzące od tłumacza (s. 79–80).

Przygotowując pracę magisterską, Iza Biezuńska wybrała temat nowy, jakim na owe czasy były studia nad historią kobiet. Trzeba mocno zaznaczyć, że pierwsze dwie³ prace, w których głównym przedmiotem badań uczyniono kobiety w świecie antycznym, ukazały się niezależnie od siebie właśnie w 1939 r. i obydwie napisane zostały przez kobiety na podstawie materiału papirologicznego. Dopiero 20 lat później ukazał się artykuł Claire Préaux także poświęcony kobietom w Egipcie⁴. Dla okresu starożytności badania nad różnymi aspektami historii kobiet na dobre zaczęły rozkwitać dopiero od lat siedemdziesiątych XX w. Izę Biezuńską interesował aspekt prawny i społeczny położenia kobiet greckich w Egipcie (inny niż kobiet egipskich). Z właściwym warsztatem, widocznym w jej późniejszych książkach, uważnie i krytycznie analizowała źródła papirusowe. Po wielu latach Iza Biezuńska-Małowist wróciła do tematyki kobiecej. W wydanej w 1993 r. książce *Kobiety antyku*⁵ nakreśliła postaci wyjątkowych niewiast świata greckiego i rzymskiego. W tym samym roku powróciła też do zagadnienia poruszonego w pracy magisterskiej, publikując artykuł, w którym bezpośrednio nawiązała do książki wydanej w 1939 r.⁶ Poddała w nim krytykę perspektywę swoich badań sprzed ponad pięćdziesięciu lat, uznając, że niewłaściwie uczyniła, przyjmując prawo ateńskie za punkt odniesienia/porównania sytuacji kobiet w Egipcie i nie uwzględniając różnorodności greckich systemów prawnych i społecznych. Należy żałować, że ten właśnie artykuł, jako nader ważne postscriptum i najlepszy komentarz autorki do jej własnych wczesnych badań, nie został włączony do niemieckiego tłumaczenia, a jedynie wspomniany w posłowiu.

Niemiecki przekład książki Izzy Biezuńskiej-Małowist przypomina, że uczona ta, znana nade wszystko z późniejszych studiów nad niewolnictwem w świecie antycznym, była także pionierką w powszechnie dzisiaj prowadzonych badaniach nad kobietami w starożytności.

Krystyna Stebnicka
Uniwersytet Warszawski
Instytut Historyczny
ORCID: 0000-0002-9092-894X

³ Oprócz książki Izzy Biezuńskiej w Bonn ukazała się dysertacja Lei Bringmann, vide BRINGMANN 1939.

⁴ PRÉAUX 1959.

⁵ BIEŻUŃSKA-MAŁOWIST 1993a.

⁶ BIEŻUŃSKA-MAŁOWIST 1993b.